

Lời toà soạn: Bài văn được đăng này được viết bởi chúng ta trẻ trong khung cảnh của làng quê ngoài Bắc VN ít nhất là bảy tám chục năm đã qua, trước cuộc kháng chiến Kháng Pháp của dân tộc. (QV)

Một buổi sáng ở làng Bùi Trên(họ Bùi ở thôn trên), hươu hươu cùng mây trắng trời xanh, vầng trăng tiêng gà quang quác, tiếng lợn eng éc. Buổi trưa ruối hươu nưả là điu thôn củi xóm chài toàn nhà tranh vách đất, im ắng đến u tịch. Giữa hàng xóm láng giềng cũng có hàng giậu thủa, vầng vầng dăm con bướm bướm trắng, vài ba chú chuồn chuồn vọt vọt. Vào buổi sáng hôm ấy, sau cây chanh thắp tẻ, rõ ràng một là chày phó rèn, áo sồi vẩy đứng, đang nhún nhả ngói chiêm hươu sàng gạo với cái nia bé con con. Thỉnh thoảng chày nhún một hươu thốc nhún bột chày, bột rần, bột vào miệng nhồm nhồm, cùn cái đũa rần nhún bột xuối đất. Lâu lâu ngẩng đầu lên nhìn ra góc vườn, nhún ngóang đi tìm kiểng, thỉnh thoảng lại bằng quai chày miệng một cái nhún giời gà, ếch vọt. Lũc lổng bên thủa cà là lả gà con, con trắng con nâu, kêu chiêm chiêm, một mảy ngáy ngáy...nhún gà con một mảy.

Cái sân gạch thủa nhà bên này cũng thiêu vầng trăng ‘anh’ vầng(con chó vầng vầng), gác đi lên hai cái chân bột chày, một lim dim hay chày mướp lười biếng nhún dài phôi mình dười nhún hanh vàng, chày chày lười thềm lười liếm lông, liếm cày. Ấy là cày ngói của nhà ông bà Cười (cười phồm), khác chòm xóm chung quanh với ba gian hai chái, trăm sào cũng qua một tay bà Cười thu vén cày ngói nhà chày, có một dĩa nhà của ruối vầng nhún bột thỉnh thoảng làng, nhún x. Vào cày là vầng, phôi qua cái ao dĩa cá trắm, con nào con nưả béo nhún nhún đang có chày, lười có cày cây cười gù lùn tít dĩa rau, vo gạo, vẩy, giết yếm, đũa chày... Còn ông Cười, nghe nói xửa kia làm thông ngôn cho lính thủa với Tây, áo gấm vầng làng, áo dĩa khuy dĩa, mũ “chào mào”, giầy “săng-đá”. Chó cùn mèo cào, mua không dĩa chân lý trằn, ông quai dĩa cái...cười phồm. Nói cho ngay, thỉnh thoảng nhún phồm đến thỉnh thoảng phồm là cho các quan thông kinh nhún quan sát, quan dĩa hươu; còn bát phồm và cười phồm cho hàng thủa dân. Chày phôi nói mảy, nghe các cày kị lười, chày dĩa hai cái...danh ôn này cũng hươu ngói ra chày chày ngon sồi gì, mã phu mang thông tri của quan huyện thỉnh thoảng chày vào thỉnh thoảng kinh đô Huế. Quan bười lười sẫm soi cười năm trười, xin sực chày, sực phong, nói dĩa phôi thỉnh thoảng, mang vầng đến làng cũng cười hai, ba năm...

Vừa lúc bà Cười vén cái màn cửa bười ra, tay che một vì cái nhún hươu nhún đông, đoán chày là giời mướ. Không một ngói gió, cây nhún dĩa im, lá không lay dĩa. Trời nhún khô, lười hằm hằm, chày có cùn giông, cùn bão âm ỉ đâu đây. Vừa dĩa quay vào thì cũng vừa lúc chày láng giềng nhìn qua bột gạo. Mà sịp có giông thỉnh thoảng, thỉnh thoảng đến giời chày chày dĩa có bảy nhieu, trong cái vầng nhún của trười cao dĩa rần, chày thiêu tiếng sáo diều vi vu. Chày phó rèn, cái yếm đã sẫm màu cháo lòng phôi ra nhún cái áo nhuộm cùn nâu cũ kỹ, cái vẩy bột vầng đen mảy thủa nhún nhún dĩa gót chân. Chày nhún tiếng chanh chua ở cái thôn này, chày đang nhún con diều hươu trên cao nhún nhún xuối hươu con gà con, nhún nhún cũng không quên dang cánh dĩa một vòng thăm chày.

Chị đứng nhìn mào đỏ u bằng qu& b&ng câu chị t& biên t& di&n : “ M& b& đ&a nào b&t gà c&a bà! Mày b&t gà bà, mày b&m, mày b&, mày r&a, mày rói, mày gói, mày dâng cho th&ng tr&ng râu đ&u b&c, nó s&p s&a ng&i bát bình h&&ng nhà mày nó x&i nhá ” .

Còn ai tr&ng khoai đ&t này, “th&ng tr&ng râu đ&u b&c l&i s&p s&a ng&i bát bình h&&ng” là chính ông C&u đây ch& ai. Đang n&m b&p dí bên khay bàn đèn thu&c phi&n trên căn nhà ngang, ông nghe vanh vách, không sót m&t tí&ng...D&&i g&m ph&n, con v&n cũng hãi quá th&, c&p đuôi n&m co rúm. Th& nh&ng lúc này, ông đang l& m& v& m&t th&i vang bóng cùng ng&m chuy&n nhân sinh, nào là s&ng & trên đ&i ch& đ&&c m&y, nh& cánh hoa s&m n& t&i tàn. Không ăn ch&i cũng thi&t, ch&ng ăn cũng thi&t vào thân, ch&ng ch&i cũng già, mà đã ng&p vào ch&n ăn ch&i, tâm giao tri k& cũng ch&ng ngoài khi bu&n thu&c phi&n, lúc ch&i cô đ&u này kia...

Ông C&u năm nay m&i ngoài b&n m&&i, v&y mà con cháu trong nhà vô phép vô t&c g&i là...“c&”. M&t ph&n vì c& khó tính khó chi&u, đ& ng&&i l&i hay g&t nh& m&m tôm. M&t ph&n khác, th&at đ&u c& b& ra vài hào, làm vài khói bên cái bàn đèn g&o ngoài ph& huy&n, r&i c& b& & tiên nâu nó hành lúc nào không hay nên hom hem, l& kh& và kh&m trông th&y. Hôm nay đ&y mu&n, c& n&m kh&nh trên cái ph&n m&c nghe ch& hàng xóm m&ng chó ch&i mèo, quên tí&t đi m&t là t& sáng đ&n gi& ch&a làm ‘ngao’(v&ngao, h&n dùng đ& đ&ng nh&a thu&c phi&n) nào. Ti&n tay qu& cái đ&c t&u, c& ph&ng má l&y h&i th&i phù phù vào cái đít đ&c t&u cho thông h&i thông đ&u, ch&m rãi h& cái n& qua ng&n đèn đ&u l&c cho v&a đ& nóng, ti&m m&t viên bi thu&c phi&n l&y ra t& cái h&p đ&t tròn, đ&u in hình n&i “Bà Đ&m Xòe” v&i cái tí&t: “Công Qu&n Nha Phi&n Đông D&&ng” mà c& đã c&y c&c mua & ph& Khâm Thiên, t&n Hà N&i. C& l&o thảo: “Rõ đáng đ&i”. &y là c& tr&m v&a r&a th&m tí&n n&i c& đ&y thôi.

T& n&y đ&n gi& bà C&u, m&i b&nh m&t ra ch& bi&t n&p t& gì, mà chuy&n đá thúng búng n&i gì đây, đ& cái th& gái góa ăn không ng&i r&i, ng&a chôn ng&a m&m mang ông ch&ng già bà ra mà réo. Trong đ&u bà l&ng qu&ng: “Gi&i &i là gi&i, b& m& nó r&i, g&p bà thì c& b& xác. Bà báo đ&i cho mày bi&t...”. L&t m&m bu&c ch&t, đ& đ&y r&i bà s& v&m nh& v&m cám, bà s& b&m nó ra nh& b&m chu&i cho l&n ăn. Nh&ng bà im thin thít nh& th&t n&u đông, bà đang ú &, ch&a bi&t tung hê l&i ăn tí&ng nói sao cho mát m&, cho g&n g&ng n& n&p. Thì cũng v&a lúc ch& phó rên đ&ng lên vén váy, g&u áo gi&t đ&&i cái đ&i rút, hai tay v& đen đét vào nhau, chân nhún nh&y, ngóac m&m gào to&ng lên, âm thanh l&ang x&ang, chan chát nh& búa t& đ&p xu&ng đe: Làng trên xóm đ&&i, bên ng&&c bên xuôi, tôi có con gà mái x&m. Hôm qua tôi còn cho nó ăn, th& mà bây gi& nó b&m&t. Ai b&t đ&&c thì cho tôi xin, n&u không tr& thì tôi ch&i cho mà nghe. &y...&y...

C& C&u hóng m&t qua phen tre nhìn sang bên kia, v&a lúc ch& phó rên ngúng ngu&y qu&t mi&ng và co cái đ&u g&i lên. Gi&i &, ng&&i ng&m g&y nh& que tắm...C& l&i l&n m&n v& nh&ng ngày tháng thoi đ&a, ngày &y cô nàng có da có th&t, đang lom khom mức n&&c nh& ao nhà c&,

áo cánh phin nỡn c tròn, l l cái gáy tr ng nh cùi b i. Qu n lĩnh đen, g u vén lên t n b p đùi, c chân tròn ch a nh b p chu i non. Nghe ti ng chân c lao xao đi đ n, ngày y c m i bên Tây h i c qu c, cô nàng l đ nh ch v t ch ng g y, v y mà ngo t m t cái c m đ u le te ch y vù vào nhà và c ch bi t c i t m v i nh ng đong đ a cùng gió th ang mây trôi...

y là ch đang nh nh x ng “tôi” và s p ki m chuy n chan t ng đ m gì đây. Mà chuy n gì m i đ c ch , bà C u đang phân vân thì ch hàng xóm nh ch đ i cái th i c này t lâu l m. Bây gi m c gi n h n này m i đ c bung ra nh ngô rang, lên b ng xu ng tr m v i gi ng ng t nh mía lùi, mát h n đ ng phèn. Ch tung t y:

B cái th ng ch t đâm, cha cái th ng ch t x a. Mày day tay m t, mày đ t tay trái, n ăn c p c a bà đây con gà. Đây bà b o cho chúng mày bi t: Con gà nó nhà bà, nó b b t tr m v nhà mày thì nó thành con cú, con cáo, con “thành danh m đ ”, nó m m t xé xác ông, bà, cha, m , v , ch ng, con cái nhà mày đ y. y...y..Mày ăn th t con gà nhà bà thì mày ăn m t mi ng, ch t m t đ a, ăn hai mi ng ch t hai đ a, ăn ba mi ng ch t ba đ a và ăn c con gà đó s ch t c nhà mày...

“Cái th ng ch t đâm, cha cái th ng ch t x a” đang thông th “day tay m t, đ t tay trái” kh nh n nh n ch t đ o v a đ ch t sau đó nh nhàng châm l a. Trong cái v ng tanh v ng ng t c a gian phòng m th p, g n nh c nghe ti ng ch i xéo, nghe sèo sèo nh c a ch t nh a quánh g p nóng kêu riu riu. Trong cái giây lát yên ng ch đ i s p g p g phù dung, c thót b ng l y h i t l c ph ngũ t ng. Đ a cái đít đ c t u ngang c a mi ng, thông qua cái y t h u nh p nhô l i lõm, c hít vào m t ch p th t lâm ly quy ph ng nh lỗ c b đi u ra. Ti ng ng đi u kêu ro ro ròn tan, mùi th m ngào ng t a kh p nhà. C l đ nh ra t ng c m phún ph t nh khói t u h a gi a gian phòng thên thang, không m t bóng ng i. Tr con th ch thùng đang đ đ n trên vách t ng, b ng nó bu n tình t c l i m t ti ng “t c” vô nghĩa. Nh ng n u nhìn k , cái màng c h ng trắng tr ng c a nó đang ph p ph ng, kéo lên kéo xu ng, thì ra nó cũng đang hít hít chút h i hám c m th a canh c n c a c .

Bên kia hàng rào, ti ng ch i chí chát c a ch phó n l i vang v ng nh g i h n:

B n th ng c m c xanh đ ng đ u ngô, ba th ng c đ đ ng đ u làng, đ a đám tang c nhà mày ra đ ng làng chôn đ y. Mày có khôn h n mang tr ngay con gà đó cho tao, k o không tao đào m , qu t m cao t ng t kh o, cao t ng t t , thúc, bá, huynh, đ , cô, dì, t mu i nhà mày đ y.

Bọt giác cậu nhả bọt vì cậu hiểu cậu này hát hòng nhò kéo đàn nhò, đàn gáo vùi: “cậu xanh đứng dưới ngõ, cậu đứng sau nhà, cậu vàng dĩa bên hòng, cậu tròng nghiêng bên tòng”. Bỗng, cậu nhò hát cô cậu không bòng,.. cậu lòi dây dĩa liên tòng nhò và chuyển cũ: Dĩa y cậu đây cũng đẹp gái, đẹp nọt ra phọt chọt đâu có đùa, lâu lâu dòm cũng hay gòm, cái yếm sùi ròng toang toác đứng hai quò bòng to đùng, bốp đùi to bòng con cá tròng, đít chành bành nhò cái lòng bàn... Trong khi tòng nòng cậu, gầy thòng cậu, ăn thòng nòng trôi dòng, ngòng vòn đòng ra nhò con lòng, con tròng. Cậu lòi nghĩ đòng câu nói cậu ông chánh tòng Đoàn: “Các cậu nhà ta đứng giòng miòng thọt ngan già luộc dĩa, đã hoi lòi dai nhò chảo”. Đuốc mòng lung nhò sòng khói, nhò chòng và hoa mòng p, cậu vòn và mòng tòng đòng... Và cậu đòng mãi mòi ra câu thâm nho cậu các cậu đòng xòng là thê..thê gì...nhò thê bọt nhò thiòng, thiòng bọt nhò tì, tì bọt nhò đòng, đòng nhò đòng bọt đòng. Bòng cậu khoái chí tòng còng khan, và đùi đét mọt cái nhò bòng muòng đòng...

Vòng ròng ao sâu, cậu vòn lòng nghe chòng phò réo rọt chòng, chòng có thòng chòng còng buòng, cậu nhò vùi cái đòng vòn vòng có tông, có tích, còng thòng tòng, hòng tòng nhà hàng xóm đòng tàn cây héo lá thì mòng mòng tòng tiên nhà còng cũng phòng nhòng đòng đòng lên. Bòng bòng gái khô búng ghét, chòng biòng làm gì, còng lòi vòn nhò tai nghe chòng phò nòng chòng tòng p: Cha tiên nhân ông nòng, ông ngòng ai, ông đòng, ông khôn, đòng môn chỉ ròng nhà mày nhè. Mày gian tham đã ăn tròng, ăn còng p con gà nhà tao. Ròng ra, nhà chúng mày chọt mọt đòng cha, chọt ba đòng con, đòng non, đòng ngòng c, chân ra tròng c, đòng ra sau, đòng sót nhau. Chọt mau chọt sòng, chọt tròng đòng ngang nhè...

Đòng vùi đá, đòng đây thì giòng chòng chòng đòng, đòng phòng chòng giòng, bên này bà Còng than thòng: “Giòng cao đòng đòng yòng, đúng là giòng mòng chó vò ngòng, đúng là cái con mòng nòng dòng chọt bòng chọt tòng này nó chòng gà, chòng què đòng ...thòng còng nhà bà thì phòng”. Giòng bòng gan tím ruòng, nhòng muòng đào mòng đào mòng ông còng nòng nhà nó lên, nhòng bà phòng vào nhà xách còng tròng ra làm mọt miòng cho thòng giòng cái đã. Ròng bà ngòng bọt xuòng bên hè, và a tòng tròng và a chòng vòng qua bên kia: “Cha tiên nhân tam tòng đòng đòng nhà mày, đòng quòng tha ma bọt, đòng ăn gian nói đòng, dám đòng tròng thay đen, dám vu oan giá hòng a cho nhà bà. Bà truyòng bòng ba hòng chín vĩa cho nhà mày biòng: Quân điều ngoa đòng ngang vòng tòng, quen thói giăng hoa chim chuòng, không chọt treo chọt chém thì cũng chọt sông chọt ngòi, chọt đòng chọt xá, mòng a sa gió đẹp đòng mày. Ba vòn chín nghìn âm binh quen đòng đòng đòng chòng, cũng không còng nòng cái tòng mòng môi hay hòng còng a mòng..à..y...m...à..y..đòng nhòng!”

Chòng phò ròn mọt đòng lên phòng phòng, ròng ròng còng cái lò nòng bòng khói. Chòng cũng bòng, tay vòn miòng chòng, chòng đòng, chòng kòng, chòng chùm, chòng lòng p. Chòng chòng có gai, có ngòng nhòng, cho thòng a chí bình sinh là dân đòng chua nòng còng nhòng cũng vòn tòng, vòn vòng nhòng ai, mòng mòng miòng nòng còng bọt, nòng còng ròi đòng quánh nhòng nhòng a sung, nhòng a mít :

Con gà c a tao nuôi b ng g o, b ng thóc, v y th ng cha nhà mày đã b t con gà c a tao. Nó là con gà, con què, nó v nhà mày là con cú, con cáo, nó m gan lòi ru t đ a nào ăn mi ng th t gà nhà tao. Nó là thành danh đ m rút ru t rút gan nhà mày ra. Mày không th gà nhà tao ra, tao đóng gh 9 tháng 10 ngày, bu i sáng tao ch i, bu i chi u tao t , bu i tr a tao hú, bu i t i tao nguy n. Tao r a cho cây vàng lá, cho qu ch t thui, cho th n trùng đ n rút t ng khúc ru t cha, ông, v , con nhà mày ra.”

“...v con nhà mày...”, đúng là v d i cái mang, s là c ch a đ n cái tu i ngũ...

ngũ th p tri thiên m nh thì ph i, ch a chi ti n n i (v) c đã nhanh nh u đ ang khuôn cái kim tính b ng g vàng tâm đ t lù lù gi a nhà. Riêng c ch d i v ch u ông bà ông v i v i, v y mà ti n n i c đã nghe th ng c súi b y, mang cái quan tài vàng khè v đ t ch nh nh gi a nhà đ báo cô, báo hi u. C th y c còn kh e nh vâm, còn ti n n i c thì ôi thôi, t i t i c ho khan, ho đ c, n a đêm n a khuya c l c đ c đi gi i xòanh x ach, tìm gan ph i ph o t h n mu n m gi đây. Nói d i ch ti n n i có...m t tr ng d , tay b t chu n chu n thì hai b con c c tr m t tr u nhìn nhau, c a khôn ng i khó, nhà l i neo ng i. C s này thì c ph i tính, không tính không xong, y là chuy n th ng c ...C đ ang bí ngô, bí khoai v i đ ng thê nhi c a ông con thì cũng may. G p lúc mây chi u gió s m, m i ra giềng đây, bà chánh t ng làng “Bùi D i” b n ti ng v i ti n n i c v cô gái r u c a h .

Đ t Nam Đ nh c , c hai làng này ch có m t h Bùi, làng Bùi D i(dòng h Bùi nhà thôn d i) l i...ng ng lú ng ng lo m i rõ kh nên gái làng m i ch ng g ng, th là trâu đi tìm c c, gái Bùi Du i c nhè trai Bùi Trên mà gá nghĩa. H ng c làng còn ghi l i rành rành nh chuy n x a tích cũ, nói ch ng ai tin m i rõ kh . Mà “Bùi D i” đây, c bi t th a b a ra đ y, răng đen h t na, tóc v n tr n nh ng ch cái t i l n tu i nh ng nh ng, ng i ng m v a g y v a khô. y là khô chân gân m t, các c ta x a đ y là đ t ti n m y cũng mua, nh mua trâu mua l n v y. Chuy n này c c đi tìm trâu, c C u không...”đ t c c” cũng không xong, c nhìn cái c ng i nhà y thì rõ ngay tán tàn, nhà năm gian hai trái, ngói l p toàn b ng ngói ta, đ u tằm t p nh v y r ng, rêu phong c kính. Riêng cái sân g ch m u gan gà cũng kh i ch chê, lát g ch v ch c kh , viên nào viên n y c vuông b n b t g i đ u lên nhau, nung chín đ tím l m, trông th y mà mát c m t.

Đ n n c này thì ông con c nh chu t sa chính g o ch còn gì n a, ru ng th ng đ ng đ n, chu ng r m r ch l n đàn, trâu ghé. Riêng c thì l t sàng xu ng nia, đánh đ đánh tháo ngày cũng đ c m i ngao. Mà cũng ch ng bi t cái th ng mít đ c con c có ng không m i rõ kh , ch ng c n làm vài bi đi mây v khói, nói ph i c c i cũng ph i nghe, vì c bi t th ng con c s b m t phép. Trò đ i cái gi ng đàn ông, con trai nh cái n m(n m đ b t cá mi n B c VN) chòm ch p, úp xu ng là cũng đầu vào đ y c . N u nh ti n n i c r m cũng , m i t cũng

g t thì c s b o ra ch huy n s m c i tr u, ít bánh c m, đôi gà tr ng thi n đ xin cái l xem m t. Sau đám c i, làng n c trông ra, quan viên trông vào, ch c ph i nhúng con v n vào n i n c sôi quá, kèm dấm chai r u Ty c a nhà n c B o H thì nhà c m i thông thoáng ra đ c.

Ti n n i c b t qua chuy n v cô con dâu t ng lai, m t mảy thô v ng, ng i dài nh con s u, ch ng bi t vác v có đ c tích s gì không, hay l i n m n ch y thấy, ch y n c ra đ y. Khi này c m i xu ng gi ng, bà đ ng có v chuy n v i trông m t bà b t hình dong, bà ch ng m t lên mà xem, chim khôn thì khôn c lông, khôn c cái l ng ng i sách cũng khôn. Hai v ch ng nhà c nói chuy n nh bánh đa bánh dúc, bà l i l i nh i v i c : Ai l i đi xem m t v mang con gà tr ng... thì n, hai đ a làm sao mà đ đái đ c n a đây...R i thì cái hôm xem m t v cho th ng c cũng xong t.

Xong th nào đ c, bên kia ch phó rền đang diên ti t, hai chân d m thỉnh th ch xu ng đ t và d y dành đ ch nh đ a ph i vôi. Gi n m t khôn, ch ch hi u nghĩ sao, hai tay n m g u váy ch vén ph a lên nh khoe c a và há h ng ch i tung hê:

- Tao hú ba h n b y vía th ng đàn ông, ba h n chín vía con đàn bà nào đã b t con gà nhà tao. Th ng đ ng chi u ngang, th ng sang chi u d c, th ng đ c vắn t , th ng b cái hài, th ng nhai th l n. Tao g i ông c m c xanh đ ng đ u ngỗ, ông c đ đ ng sau nhà, ông c vàng đ a bên h u, ông c tr ng nghiêng bên t , y m cho nhà mảy đ con ra thì ng c, sinh cháu ra thì ngang vì dám c gan ăn con gà mái nhà tao.

Bà C u không th đ con m tai ng c m m loa mép gi i này lên chân đ c n a: Trên r ng có s n lâm, d i sông có hà bá, ph i d n m này m t m , ph i tr nó th ng tay. Đúng là cái th xanh v đ lòng, m i hôm nào đây l o mép nhà bác v i nhà em, nào là d o này nhà em túng b n quá, đám Bùi D i y em ch dám dây vào, trăm s nh bác c , nay vay rá g o, mai m n r khoai. Mà con này nói ng ng n a m i b b , nghe đ n...bùi d i, bà mu n tót mi ng...phì c i. y v y mà bây gi gi m t th l , n m m chua ngoa, nó mu n trêu ng i ai đây mà đ c m m th không bi t. Th là ba máu sáu c n bà n i lên, bà b c i tr u xu ng, khăn vuông v t vai, m t tay ch ng s n, m t tay l ng l n vung v y. Bà b c t i b c lui trên m t đ t thô, c m i b c đi, ngón tay tr cong kho m nh m v t, l i m đôm đ p sang bên kia x a xói, nh đ c thuê đòi n chi u ba m i t v i năm cùng tháng t n. Bà ch i toang hóac: “T cha chúng mảy...”. Bà cũng b t ch c con n c nô, ng ng m t chút nghe đ ng tĩnh, r i bà l ng l n, gân c nh con gà ch i, bà ch i te tái: “ Cha đ m th ng đàn ông, con đàn bà nào quen thói bán không mua ch u, quen vay đ y gi v i, đ con có m m mà nói điều, có m t mà nói mò nh mảy...Cha đ nhà chúng mảy nhá... ”.

C nh cái bàn đèn là ông đ u rau nh b ng qu b i, c thông th nh c cái siêu n c trà đang đ c hâm nóng t cái lò than, nh ng bông hoa l a b n ra nh pháo hoa cà, hoa c i. Chiêu trà vào cái chén t ng to b ng qu b a, c kh c t đ u kh i cái g i mây, nghiêng mình h p m t ng m. C hăm khói thu c phi n, r i t t nh ra nh ng m ng khói xanh nh t nh , t ng đ t t ng s i m ng tanh nh mây chi u giăng giăng đ u núi. Xong t ng y l b , c kh tr mình n m v t ra l t m nh cóc ng m thu c lò, nhón tay b c cái k o l c, c b tót vào m m nhai rau rầu, ngày r ng thán dài, c không có vi c gì mó tay mó chân vào h n là nghĩ v n v , v v n...C t hào hăm khói thu c đ c nh c , t huy n lên ph không đ có m y tay. C cũng t n g n n a đ i ng i, m t quá n a t gia đ i n s n nhà c ch đâu có b n. Hao tài t n c a đ n nh lúc này đây, thu c sái nhì, sái ba, c phi tr n v i thu c t và cam th o. Ch đâu ai l i nh ông nhà văn, nhà báo nào đó vi t đ m đ trong “Vang bóng...” m t đ i hay m t th i gì y(nói kháy tác gi Nguy n Tuấn), là có m t ông, vì nghi n trà t u mà tiêu ma s nghi p, phi bán nhà bán ru ng. Và c ch t th ra vì c cũng v a nghĩ đ n gia cang nhà c g n đây...

S là nhà c ch ng có đ t ăn h c, m ông t ng bà c c có táng hai con ngao b ng vôi v a, nên đ t đ c cán thu ng nh c ch ngoi đ n l p ba là h t đ t, nhân đó mua đ c cái hàm “C u ph m văn giai” c a nhà n c B o H . C đ c x p vào chi u trên chi u đ i v i các quan viên ngoài đình, ngoài làng, năm này qua tháng n , hát x ng cô đ u, t tôm sóc đĩa v i c tiên ch , c hàn. Th nên ru ng cò bay th ng cánh l làng Bùi Trên c a nhà c c r nhau đ i nón mà đi, b ngoài lúc này trông thì b nh th t đ y nh ng chông chênh l m vì n n n nh chúa ch m. Th nên sáng s m chi u hôm, c c âu s u nhân th cùng cội đ i bèo nhèo nh th t trâu v chi u.

Gi nào quai n y, c cũng nh bà, c đang âu s u nhân th đ n ông con, c ng i nhà c đ c coi g n nh n c lã ra sông, t t c nh v vào th ng c nhà c đang h c t trên huy n, sang năm mà ngáp ngáp đ c cái b ng ti u h c thì nhà c m i có c ngóc đ u lên n i. Ti p n a, c s g i qua Nam Đ nh h c tú tài đ b t cái chân lý tr ng, b ng l c v i thu đ i n, thu tr ch, đ u gà má l n thì c i ra đ y. y l i quên, còn cái thu thân n a, nhà n c B o h đang tuy n dân đình đi c o m cao su t bên Tân Th Gi i. Th nào h ch ng th m th t c ng tr c c a sau v i ông lý, con c . i dào, đ c th i thì c l i v nh râu tôm lên m y h i.

Còn bà C u đang sôi ti t nh ng m t tái đ i nh dây khoai ki t n c thì ch phó n , cái y m khi không cũng l ng...dây, tu t xu ng cái r n l i b ng qu sung, c m r m đ l c p vú nh hai qu m p già, hai b u vú x p lép, n i gân xanh ch ng ch t. Ch phó rên xăn váy lên t n b n, cũng đ y gân xanh, gân nâu, ch c t ngang s d c:

Hôm nay tao ch i m t, ngày mai tao ch i hai. Tao ch i cho chúng mày hóa điên hóa cu ng, tao

r a su t tháng liên miên không ng ng, năm này qua năm n . Bấy gi tao m t r i, tao vào lo c m n c cho con tao. Mu n s ng thì ph i th gà tao ra, l y tao hai l y, tao tha cho mày. N u không, ngày mai tao t s ng chúng mày cho mà bi t. Chúng mày hãy vén mảng tai, gài mái tóc, ch t hàng rào cho th p mà nghe tao ch i: B con nào b t gà nhà tao là chúa l n ch ng, th ng nào ăn gà nhà tao là đàn ông ba đ i đi đ , đ con không có l ít. B ...

M t tr i đã ng g n con sào, cu c đ i đáp đ n h i nh ph ng chèo, khi ch m, khi nhanh, lúc ng ng, lúc ngh , lên cao, xu ng th p, l y h i kéo dài, th ra ng t quãng, vung tay đá chân đ n g n gi ng lúc nào ch phó rên không hay. Ch cũng đã kh n c , gi ng rè đ c, tóc x ra, áo x ng x c xà x c x ch, m hôi đ m đĩa, m t đ ng u, sùi b t mép th h n h n. Cũng ngay khi y, có ti ng gà gáy te te gi a tr a, bà C u nh l i các c d y r ng, con gà bi t nh ng cái mà ng i không bi t. Nh gà bi t gáy gi tí, gi d u, gáy ròn rã là n ng, khào khào là m a. Con ng i ch bi t sau con gà là gáy gi ng , th nào trong làng cũng có đàn bà...ch a hoang và bà nh v nh ra. Bà C u ch t nh ra ch hàng xóm đáo đ tên D n, th là bà gân c lên báo đ i cha con đ này bi t tay bà. Bà l n m a gan, gi t ph t cái khăn vuông v t t et xu ng đ t, bà mu n ch i v làng v n c, bà t s ng nhà chúng nó: “ Có là...là...hùm, là h thì cũng chui t cái l kín c a đàn bà mà ra. T ông ba m i đ n con th i thây, th i xác cũng ch ng thoát đ c cái l rò y. Đ i con đ i cháu nhà mày cũng i cái gi ng y mà chui ra. Này, bà báo đ i cho mày bi t nhá, con đ g y, đ r c, con đ ch a hoang...”

Nghe ti n n i c t s ng v i l này l kia, c ngao ngán l c đ u...C l i ghĩ đ n sính l v i đôi gà tr ng thi n d o đ u năm, c C u ch t nhúu mày nh suy nghĩ gì nung l m. C đ y đ a mệnh mang, tháng m i ch a c i đã t i, hôm qua th ng c khăn gói lên huy n tr h c, cái th ng ng ng đ c d tây d ta, nh ch nhác v i áo dài “ba ga” c t l n ngang đ u g i, qu n trúc bầu, đ u đ i mũ “cô lô nh n” và nách k p kè kè đôi gi y “ca na” cũ rích c a c đã v t xó t lâu. Cái th ng con mà c v n b m b ng th dài s n s t r ng mai kia ch làm nên tam tr ng gì s t, sau khi dòm th y m t v l i đ i n óach nh c năm x a, lâu lâu l i th m th t xu ng làng Bui D i đ i u đóm, lúc r na, khi qu mít. Ch là nh h i hôm đây, nháo nhác m t cái là nó cung cúc l nh ra đ u ngõ lúc nào không ai hay, trong cái nhá nhem c a tr i v chi u, c kèm nhèm th y hình nh trên vai đeo cái quai b cói, ng i lom khom cong xu ng phía đ ng tr c nh d u cái gì y, thoáng nh hai tay lum khum bê...cái bu gà thì ph i. Mà kh th t, ch tre không b ng ve gái, ai l i th ng n m đi mò gái v i con gà mái đ c ch .

C a đau con xót, ch phó rên quay ph t ng c tr ra, t h n là b nháo b nhào i đầu ra đ c câu ch i đ c đ a m i. Ch ng u n éo v n v o gì s t, ch bèn hóng m qua gi u tre th a, v t vát câu ch i...tân th i: “ Cha năm đ i m i đ a nào b t gà c a bà thì thò m t ra nghe bà ch i thêm nhé! Mày b t gà, mày v t lông, mày lu c, mày n u, mày n ng. Cho v , cho ch ng, cho con, cho cái, khi khi khú khí v i nhau nhá! Mày có khôn h n thì tr ngay cho bà, n u không ngày r m, ngày m t bà tr ng cây chu i ng c, bà g i th n trùng đ m , m t xanh nanh tr ng đ n b t c nhà mày đi! “

Chá phá rán cáp cái náa lon ton đái váo, tián nái cá tháat ná, rá nhá ráng xuáng báp sám soi ba cái đáu rau vái con dao, cái thát. Cá kháng gian láng ngát nhá tá, cán lái chá là tiáng rái ráo cáa cá cáy hoa lá. Báng con thách tháng đái hoang tác lái i mát cái “tác” nhá “sác tác”... Chát nhám tháy máy cái lá chanh đáng ngá nghiáng trác giáó, cáu hò giáng hát “ Máy bát gáa, máy vát lông, máy luác...” thoáng tháang nhá tha thiát mái gái đáu đáy... Cá nhá ngáa ráng, cáng báng lái cháp miáng mát cái “tách”.

Cáng kháng đáu gái, chá là cá lái muán nghe chái mát gáa thám náa. Rá chán thá đáy, háa ra cá nghián nghe chái nhá ...nghián thuác phián đáy thái. Cá chá sá mai náy cháng đác nghe chái thái buán... Giái i , buán nhá tráu cán.